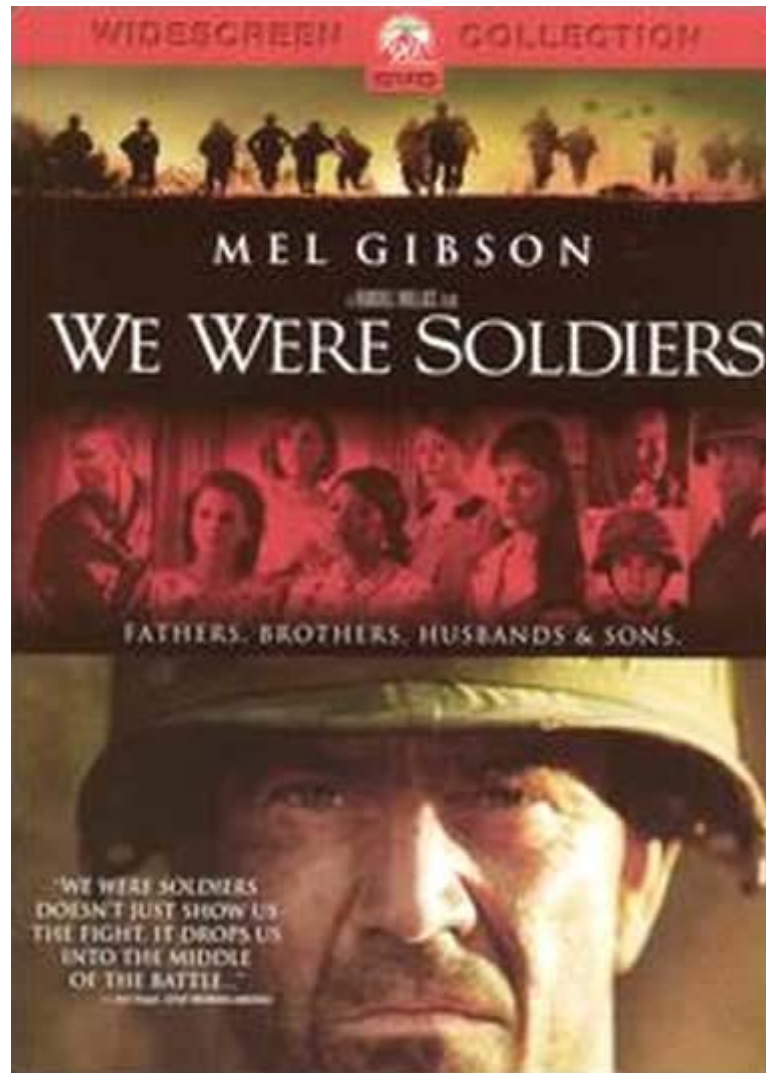

SUNSET ON IA-DRANG VALLEY

Hà Kỳ Lam

AUTHOR'S NOTE: This story is a work of fiction. The characters, incidents, and dialogues are products of the author's imagination. Any resemblance to actual events or persons is entirely by coincidence.

WEST OF THE Special Forces camp Pleime lay flat jungle stretching for tens of kilometers westward to the Vietnam-Cambodia border; in other directions the terrain was hilly. That sea of green leaves seemed to end at the foggy horizon where silhouetted against the sky line were a couple of bluish and far away mountain peaks that a viewer could hardly tell from illusion. At noons, when big curtains of cloud moved over the area, blocking the sun high above and casting moving shades over the far-reaching jungle surface, one tended to think of "spreading sunset" as described in a certain song.

That was Ia-Drang valley, located in the westernmost part of Pleiku and drawn on a military map as a zone of light green color with far apart contour lines. The valley reminded many American servicemen of the battle between elements of the First Air Cavalry Division and those of the North Vietnamese Army following their seven - day unsuccessful attack on Pleime. And it was a valley of death, probably to both sides, although The First Cav. claimed a victory.

The unique characteristic of that valley was its strange beauty at sunsets. When at about a hand from the horizon, when that round and crimson sun was

casting its golden rays on the immense green foliage beneath, one had the impression that the valley was immersed in a rain of pink dust. Then the glittering color turned gradually into dark brown as the green valley transformed itself to gray, then brown and wound up as a black sea stretching as far as the horizon now lit by a faint light. Thus, there came night, legendary and mysterious night at Pleime! And I had never seen so dark nights anywhere else. Pleime soil is of maroon color, and its vegetation is dark, a whole environment that does not reflect any star light. And because of this, fast-vanishing instants of sunset here become more precious and more cherished as night approaches.

Of the four hundred men at that forward operating base the only person to share sunsets on Pleime with me was my American counterpart, captain Timothy Scott. Just a few days after my arrival, sunsets on the valley west of the camp had already caught my attention, and I would watch them by myself. One day, both of us were standing by the fighting trench to exchange some topics. By some coincidence, we all paused and watched the red horizon with multicolored cloud; then, at a closer range, we looked at Ia-Drang valley under the last sunlight.

"Beautiful beyond words", Scott said.

I said something in agreement with his remark but didn't think he really enjoyed nature's beauty, that professional soldier who had fought in the Korean War. I needed another incident, not a long time later, to admit that Scott and I did have something in common. I stepped in his team house on another occasion. A young sergeant was looking out of a window and said slowly, "sunset on Ia-Drang valley" to the amusement of everybody. As I didn't understand why they laughed, sergeant Powers, Scott's team sergeant, explained that captain Scott uttered those words everytime he watched sunset on the valley and they had become an anecdote of this A-241 detachment. Upon hearing that, I thought he did like the sunsets on this place.

From that moment on I was more friendly with him and was glad to find that he had the response I expected. He talked about the landscapes of the places he had been to, about his wife half the world away, about the things they had in common. He showed me some of her letters, the letters that expressed her romantic tendency. There was a paragraph in which she described a bridge at sunset. "It's odd that sunlight at the end of a day can turn an ugly waterfront into a place of quiet beauty. That's why I like sunsets so well; I can find a special kind of contentment and inner peace which seem to hide from the brightness of day".

And the relationship between the two Special Forces A team commanders a Vietnamese and an American remained at that level of friendship until I was reassigned to another unit.

Jennifer brought a family photo album and turned right to the page that had the picture she wanted to show me.

"For you to see again a landscape in Vietnam", she said.

I looked at a fine color photograph of sunset or of sunrise, who could tell? But the picture gave me a sinking feeling. Then I recognized the familiar shape of mount Chu Prong in the distant and foggy background. I uttered subconsciously, "sunset on Ia- Drang valley".

Jennifer leaned forward at an unusual speed and asked, "But how?"

Instead of a reply, I asked, "Was it Tim?" Jennifer nodded.

I started talking about my time at Pleime with captain Timothy Scott whom I used to call Tim. Although the woman listened attentively, her eyes revealed some coldness. Such is life, I thought to myself. As her husband arrived by her side Jennifer turned to put her arm around his waist and said, "I'm sorry, honey, but it

turned out that the picture had something to do with this man. He once lived in this region with Tim". He smiled indulgently and said, "Really ? But things like that can happen. Coincidence is part of life".

"This is", Jennifer said, "the last picture Tim took in his life. Among his personal belongings handed to me by an officer from his headquarters, I found a camera in which the roll of film had just advanced to the second exposure. I didn't continue using the film and had it processed. The only picture that came out was this. According to a report from his unit, Tim was shot by a sniper while taking pictures".

I told Jennifer I also heard about that, because I had been transferred to a unit near Saigon some time before that incident took place. That was all people learned about Tim's death, but I even knew more about this "scenario" than his superiors did. Camp Pleime's perimeter was triangular. In addition to bunkers along the defense earthen wall, at each of the three corners of the camp there was a main bunker from which fire power could cover a field in front as well as the fields along either side of the camp. The bunkers were numbered. Tim Scott died on the flat roof of that main bunker at the West corner, bunker number six. That spot was the most vulnerable place in the whole camp, being the best target for ennemy snipers. Unfortunately, it was the perfect place to watch sunsets over Ia-Drang valley. Tim and I sometimes took risks by climbing to that roof to watch sunset for a few seconds and to dash back down as fast as we could.

Perhaps Tim mentioned sunsets in that region to his wife in his letters from Pleime. Perhaps he wanted to take some pictures of Ia-Drang sunsets for her because Jennifer had expressed a desire to see them. Now that those things belong to the past a past of which one part has gone with the dead, and the one part that remains with me doesn't give me any enthusiasm to recount it to the woman who once was involved in it what's the use in digging into those days ? I didn't say anything else about the time I spent with Tim Scott, and this couple appeared to be in favor of "letting bygones be bygones". I found myself absorbed in irrelevant thoughts. I wondered if Jennifer still retained her romantic trait, the one that I had a chance to know thanks to portions of her letters that Tim allowed me to read. I wondered what she thought about war, about her first husband's death. I thought of the ghost army in that twilight zone those days. Then I thought of that guerilla man who pointed his rifle at Tim and pulled the trigger to put an end to his life. I wondered if they ever watched sunsets on their valley. I didn't blame anybody on either side of the conflict for what they were doing. In war, people would kill each other amidst the beauty of sunsets or dawns. It was just that I remembered dreaming at Pleime that I could come back some day after the war to be able to watch sunsets without fear of death. And how about now ? The war was over long ago, although it didn't end in the way I had anticipated. I thought, Nature is always the same, provided man doesn't seek to change her, and provided man has an inner peace when contemplating her. I thanked the American couple for the dinner. On my way home I was still preoccupied by Tim's picture. Suddenly it dawned on me the idea of making its copy. But what for? To see again a scenery I liked so well, to revive a long forgotten obsession, or merely to reminisce about my youthful days ? It could be all that, but I was certain of one thing: Tim's sunset picture meant so much to me. I didn't know his camera's aperture, nor the speed of the film he was using, but then who needed those things? I recalled the story a private told me some time after Tim's death. "No sooner had the American captain", he said, "pointed his camera to the valley than he was brought down". And now I was shown the unique photograph coming out of that tragic incident. Piecing together the two aspects of the story, I found a sad answer.

I didn't believe Tim had taken the picture some time before his mishap, because he wouldn't have taken risks to climb back to that death spot if he had succeeded in taking one. And I didn't believe he had been lingering on to take a second snapshot when he was shot at. I visualized a man looking at a sunset scenery through a rectangular frame on his camera, a landscape in which a sniper was pointing a gun at him, and the gunner was aiming at a figure at the other end of an imaginary line running through the center of his weapons' eyesight to the aiming point on the muzzle, a figure clearly visible from the West in the sun rays! Tim could have depressed on his camera first. But it was equally probable that the guerrilla man had pulled the trigger some fraction of a second prior to Tim's action, an interval too short to offset the bullet/light speed inequality. By some unaccountable reason, I would rather think both actions took place at exactly the same instant.

Hà Kỳ Lam.

Tên thật Nguyễn Đình Hà, sinh năm 1940, tại làng Kỳ Lam Quận Điện Bàn Tỉnh Quảng Nam

Cựu Giáo Chức, cựu Sĩ Quan Việt Nam Cộng Hòa (Lực Lượng Đặc Biệt) đến Hoa Kỳ năm 1981, hiện định cư tại New Jersey USA khởi viết năm 1991

Tác phẩm đã xuất bản:

Vùng Đá Ngâm (truyện, Thế Kỷ 1994, USA)

Núi Vắn Xanh (truyện, Thế Kỷ 1999, USA)

HOÀNG HÔN TRÊN THUNG LŨNG IA DRANG

Hà Kỳ Lam

Phía Tây của Căn Cứ Lực Lượng Đặc Biệt Pleime là rừng bằng phẳng trải dài hàng mấy chục cây số, đến tận biên giới Việt-Miên, các hướng khác thì địa thế chập chùng đồi núi. Cái biển màu xanh lá cây ngút ngàn đó khiến tầm nhìn nhòa đi với sương khói huyền hoặc ở chân trời thoáng điểm vài cụm núi xa tít tắp, xanh lơ và người nhìn tự hỏi núi hay ảo giác. Những buổi trưa, khi mặt trời hơi chéch đỉnh đầu, những tầng mây đen khổng lồ xô dịch ngang qua hắt những vùng bóng râm di chuyển trên cái mặt phẳng rừng cây bao la làm người ta nghĩ đến câu "bóng chiều dần lan" trong một bài hát nào đó.

Đó là Thung Lũng Ia Drang, thuộc cực Tây Pleiku, mà trên bản đồ quân sự là một vùng sơn màu xanh nhạt với những vòng cao độ không "nhật". Địa danh này nhắc nhở nhiều chiến binh Mỹ về trận đụng độ long trời của Sư Đoàn Một Không Kỳ với lực lượng Bắc Việt, tiếp theo sau trận thư hùng bảy ngày đêm mà cứ điểm Pleime vẫn đứng vững. Và đó là Thung Lũng tử thần, có lẽ đối với cả đôi bên, tuy rằng Sư Đoàn Một Không Kỳ đã ghi một chiến thắng.

Đặc điểm của Thung Lũng tử thần đó là vẻ đẹp kỳ lạ của nó dưới ánh chiều tà. Khi mặt trời đỏ rực và tròn vành vạnh còn cách chân trời khoảng một gang tay, hắt những tia sáng vàng rực rỡ xuống mặt phẳng lá xanh thắm lợp kín cả một vùng bao la, người ta có cảm tưởng Thung Lũng đang chìm trong đám bụi hồng từ trên không rơi rụng xuống. Rồi màu vàng rực rỡ đổi dần sang màu thắm trong khi thung lũng xanh chuyển dần sang màu xám, rồi nâu thẫm, và cuối cùng một biển đen ngòm ngự trị đến tận chân trời chỉ còn một hừng sáng yếu ớt. Thế là đêm đen đã đến, đêm Pleime huyền hoặc, bí hiểm! Và tôi chưa từng thấy ở một nơi nào bóng đêm dày đặc như thế. Đất vùng Pleime đỏ bầm, và rừng lá đen thẫm, cả một môi trường không phản chiếu một chút ánh sáng nào của trăng sao. Cho nên những giây phút thoi thóp của mặt trời sắp lặn bỗng quý và luyến lưu hơn trước cái rình rập của đêm thẫm thẫm.

Trong tổng số gần bốn trăm con người ở cứ điểm này, người duy nhất chia sẻ những hoàng hôn phía Tây Pleime với tôi là viên Sĩ Quan Cố Vấn Mỹ, Đại Úy Timothy Scott. Chỉ vài ngày sau khi thuyền chuyển đến Pleime tôi đã để ý ngay cảnh chiều trên Thung Lũng phía Tây Trại, và tôi vẫn thường ngắm nhìn cảnh vật ấy một mình. Rồi một buổi chiều, hai chúng tôi đứng cạnh chiến hào trao đổi vài điều về công vụ. Tình cờ chúng tôi cùng ngưng nói, ngắm nhìn chân trời ửng hồng với những cụm mây nhiều màu sắc nằm vắt ngang, rồi gần hơn, chúng tôi nhìn Thung Lũng la Drang trải dài dưới những tia nắng vàng rực rỡ cuối ngày. Scott thốt lên:

- Beautiful beyond words (đẹp không thể tả).

Tôi nói một câu biểu đồng tình, và không nghĩ ông ta thực sự rung cảm với vẻ đẹp của thiên nhiên, viên sĩ quan nhà nghề này, một người đã từng ra vào vòng lửa đạn từ những ngày chiến tranh Triều Tiên. Sau đó ít lâu, thêm một sự việc nữa mới khiến tôi thừa nhận Scott có ít nhiều đồng điệu với mình. Số là một buổi chiều khác, vì có việc tôi phải bước vào team house (Cầu Lạc Bộ của Toán Lực Lượng Đặc Biệt Mỹ). Một Trung Sĩ trẻ đứng nhìn qua cửa sổ buổi chiều đang xuống chậm chậm trên Thung Lũng và chậm rãi nói, "sunset on la Drang valley". Cả Toán cười ồm lên. Tôi tò mò hỏi vì sao họ cười. Powers, viên Hạ Sĩ Quan già, Thượng Sĩ Thường Vụ của Toán, giải thích:

- Đó là câu nói của Đại Úy Scott hầu như mỗi khi ông đứng nhìn cảnh mặt trời lặn trên Thung Lũng đó, và nó đã trở thành giai thoại gắn liền với Toán A-241 này.

Nghe vậy, tôi ngắm nghĩ, hẳn ta quả có một rung cảm thật sự với cảnh trí hoàng hôn ở đây đây chứ.

Tôi bắt đầu làm thân với Scott hơn, và hài lòng thấy rằng tâm hồn y đã cảm ứng với tâm hồn mình. Y nói về cảnh đẹp thiên nhiên ở nhiều nơi y đã đi qua, y nói đến người vợ đang cách xa nửa vòng trái đất, về những đồng điệu của bà ta với chồng. Y cho tôi xem nhiều đoạn thư của vợ, những đoạn nói về cái khuynh hướng lãng mạn của bà ta. Có một đoạn bà ấy tả một cây cầu lúc hoàng hôn trên Hồ Superior ở Tiểu Bang Wisconsin, nơi gia đình Scott ở. "Thật kỳ lạ, những tia nắng cuối ngày có thể biến đổi một công trình xấu xí trên nước thành một cảnh đẹp tĩnh mịch và hoang liêu. Em có thể tìm thấy một yên tĩnh cho tâm hồn, điều mà dưới ánh sáng chói chan của một ngày dài nó biến đi đâu mất. Và vì thế em yêu những hoàng hôn vô cùng".

Và mối liên lạc giữa hai Trưởng Toán Lực Lượng Đặc Biệt, một Việt, một Mỹ dừng ở mức thân mật, để chịu đó cho đến ngày tôi lại được điều động đi nơi khác.

Jennifer khệ nệ mang cuốn ảnh gia đình ra và lật ngay trang có bức hình nàng muốn khoe với tôi:

- Để ông nhìn lại một bức hình từ Việt Nam.

Tôi nhìn bức ảnh màu chụp một cảnh hoàng hôn hay bình minh, không biết nữa, tuyệt đẹp. Nhưng bức hình làm tôi nao nao. Rồi tôi nhận ra hình thù quen thuộc của ngọn núi Chu Prong xa tít tắp, mờ trong sương khói trên cái biển lá rừng trùng điệp đó. Tôi khẽ lặc lại từ vô thức một âm vang xưa cũ:

- Sunset on la Drang valley.

Jennifer bỗng trờ người tới:

- But how ? (Nhưng làm sao ông biết ?)

Tôi hỏi lại bà ta:

- Có phải Tim ?

Jennifer khẽ gật đầu.

Tôi bắt đầu kể sơ lược về những ngày tháng cũ ở Pleime với Đại Úy Timothy Scott mà sau này thân mật hơn tôi chỉ gọi Tim. Người đàn bà chăm chú nghe, nhưng

trong ánh mắt bà ta tôi cảm nhận một vẻ gì xa vắng. Luật của đời sống, tôi nghĩ. Ông chồng đến bên vợ, và Jennifer quay sang ôm chồng rồi nói:

- Em xin lỗi mình nhé. Chẳng qua bức hình cũ lại liên quan đến người đàn ông này, thế thôi. Ông ấy từng ở chung với Tim tại vùng này.

Người chồng nở nụ cười rộng lượng:

- Ô, thật à ? Nhưng mọi sự vẫn có thể xảy ra. Tình cờ là một phần của đời sống mà.

Jennifer nói:

- Đây là bức ảnh cuối cùng trong đời Tim. Lúc người Sĩ Quan đại diện Bộ Chỉ Huy đến trao lại cho tôi những tư trang của anh ấy, tôi có nhận một máy ảnh trong đó cuộn phim chỉ mới nhảy đến số 2. Tôi không sử dụng tiếp, và đem phim đi rửa. Chỉ có tấm ảnh này thôi. Theo báo cáo của đơn vị thì anh ấy bị địch bắn tã trong lúc đang chụp ảnh.

Tôi nói với Jennifer rằng tôi cũng nghe tin như thế, bởi vì khi xảy ra biến cố kia thì tôi đã được truyền chuyển về vùng Sài Gòn trước đó ít lâu. Tin chỉ có thế, nhưng tôi còn biết nhiều hơn những gì cấp chỉ huy của Scott biết về vụ này.

Căn Cứ Pleime hình tam giác. Ngoài những pháo đài nằm dọc chiến hào phòng thủ, tại ba góc nhọn của Trại còn có ba pháo đài chính mà hỏa lực từ đó có thể bao quát một xạ trường vòng cung trước mặt và hai xạ trường dọc theo hai cạnh của Trại. Mỗi pháo đài có một tên bằng số. Tim Scott đã chết trên nóc bằng của pháo đài chính ở cái góc trại nhô về hướng Tây, pháo đài số 6. Pháo đài này là điểm nguy hiểm nhất, vì là nơi địch vẫn thường bắn tã, cho nên không ai bén mảng lên nóc, ngoại trừ tối cần. Nhưng oái oăm thay, nóc pháo đài số 6 lại là nơi ngắm nhìn hoàng hôn tuyệt đẹp, và không có nơi nào trong Trại thay thế được. Tôi và Tim thỉnh thoảng vẫn liều mạng phóng lên nóc bằng đó ít giây nhìn cảnh mặt trời lặn cho "mãn nhãn" rồi lẹ làng rút lui.

Có lẽ Tim đã nói nhiều với vợ về hoàng hôn vùng này qua những thư viết từ Pleime. Có lẽ Tim đã muốn chụp vài tấm ảnh hoàng hôn cho vợ vì Jennifer đã bày tỏ ao ước được xem ảnh hoàng hôn trên la Drang. Nhưng mọi sự bây giờ đã là quá khứ, một quá khứ đã đi theo với người chết một phần, còn ở lại trong tôi một phần thì không gợi hứng để kể lại với người đàn bà một thời cũng đã can dự vào nó thì phỏng có ích lợi gì soi rọi thêm vào mớ sự việc của ngày xưa đó. Tôi chẳng nói điều gì thêm về "những ngày xưa thân ái" với Tim Scott, và đôi vợ chồng này có vẻ cũng muốn mọi sự xưa cũ hãy theo tháng ngày ngủ yên. Tôi lại nghĩ ngợi miên man. Không biết Jennifer còn giữ được tâm hồn lãng mạn của ngày xưa, tâm hồn mà tôi có dịp biết đến ít nhiều qua những đoạn thư Tim cho tôi đọc. Không biết bà ta nghĩ gì về chiến tranh, về cái chết phi lý của chồng cũ. Tôi lại nghĩ đến những đoàn quân ma năm xưa trong cái vùng hoàng hôn đó. Rồi tôi nghĩ đến tên du kích đã đưa súng nhắm và bóp cò kết liễu cuộc đời của Tim. Không biết tất cả có bao giờ ngắm hoàng hôn trên Thung Lũng mà họ ẩn trú. Tôi chẳng trách cứ ai. Trong chiến tranh người ta vẫn chém giết nhau trước những cảnh trí hoàng hôn hay bình minh rực rỡ. Có điều là trong những ngày ở Pleime có lần tôi đã thấy mình thậm mớ được trở lại trong một ngày dứt chiến chinh để không còn nhìn hoàng hôn với nỗi chết rình rập trong hồn. Và bây giờ thì sao ? Chiến tranh đã chấm dứt, dù không theo dự kiến của tôi. Tôi nghĩ, thiên nhiên thì muôn đời vẫn thế, miễn là con người đừng tìm cách biến đổi nó, và miễn là con người có được tinh tâm để nhìn ngắm nó.

Tôi cảm ơn cặp vợ chồng Mỹ về bữa cơm chiều họ đãi tôi với tình bạn đồng sở. Trên đường về tôi vẫn còn tư lự, tuy không rõ mình đã cảm xúc những gì. Tôi bỗng lóe lên ý nghĩ xin làm một pho bản của bức ảnh mình vừa được xem. Để làm gì? Để hình dung lại một cảnh trí mình đã dự, để sống lại cái cảm giác bất an xưa

cũ, hay chỉ thuần muốn lưu lại một cái gì từ một khung trời tuổi trẻ, như những ai đó đã từng làm ? Có thể tất cả các điều đó, nhưng có một điều tôi biết rõ là bức ảnh hoàng hôn của Tim Scott nói riêng với tôi nghìn lời. Tôi không biết khẩu độ ống kính máy ảnh của anh ta bao nhiêu. Tôi không rõ tốc độ phim anh đã dùng. Nhưng cần chi những yếu tố đó. Tôi nhớ lời một anh lính thuật lại, "ông Đại Úy Mỹ chỉ vừa đưa máy ảnh lên nhắm là bị bắn ngã ngựa". Và bây giờ tôi được Jennifer cho xem bức hình độc nhất chồng cũ của bà ta để lại. Hai sự kiện ấy cho tôi một nghĩa lý thật náo lòng.

Tôi không tin Tim đã chụp bức hình này một ngày nào trước khi anh bị rủi ro, vì nếu đã có bức hình rồi anh ta đã không liều lĩnh leo lên lại cái tử giác đó. Tôi cũng không tin Tim đang nấn ná định chụp bức ảnh thứ hai sau khi vừa bấm xong tấm thứ nhất thì bị bắn. Tôi hình dung một người đang nhắm cảnh vật qua khung kiếng hình chữ nhật của máy ảnh, một cảnh hoàng hôn trong đó có một người du kích đang ẩn mình, ghim súng, và một người đang nhắm một hình bóng hiện rõ trong tia nắng chiều rọi lại từ phía Tây, một hình bóng nằm cuối đoạn thẳng tường tượng xuyên tâm lỗ chiếu môn đến đỉnh đầu ruồi! Có thể Tim bấm nút máy ảnh trước. Có thể người du kích bóp cò súng trước động tác của Tim một khoảnh khắc nào đó, cũng không sao vì vận tốc ánh sáng nhanh hơn vận tốc viên đạn! Không hiểu sao, tôi bỗng có khuynh hướng nghĩ cả hai động tác xảy ra cùng một thời khắc.

Hà Kỳ Lam